

γον ἀνωτέρω¹ ὑπάρχει ἡ ταυτόσημος φράσις « ἀρχηγός τῆς φιλοσοφίας », ἀναφερομένη ὁμοίως εἰς τὸν Ἀπόλλωνα².

Ἐν ταῖς « Νεαραῖς » τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἡ λέξις ἔχει τακτικὴν σημασίαν :

Καλείσθω τε ὁ ταύτης ἡγούμενος τῇ πατρίῳ φωνῇ *Procos. Justinianus Cappadociae*, ὥστε καὶ τὸ τῆς ἀρχῆς ἔχειν ἴδιον καὶ τὸν ἀρχηγέτην συνονομάζειν τῷ πράγματι³.

Τὸ ἀρχηγέτης ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ἡγούμενος, ἀμφότερα δὲ ἀφορῶσιν εἰς τὸν τίτλον τοῦ ἀνθυπάτου = *Proconsul*.

Περαίνοντες τὴν διερεύνησιν τῆς λ. ἀρχηγέτης σημειοῦμεν ὅτι ἐκ τῶν βυζαντινῶν λεξικογράφων ὁ Σουΐδας ἐρμηνεύει τὴν λέξιν διὰ τοῦ ἡγεμῶν⁴.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΓΛΩΣΣΙΚΩΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ ΛΕΞΕΙΣ

Ἀρχός. Ἡ λέξις αὕτη, ἀπαντῶσα ἤδη παρ' Ὀμήρω⁵ καὶ Ἡσιόδω⁶ καὶ ἐμφανιζομένη καὶ ἐν τοῖς ἐφεξῆς συγγραφεῦσι συχνάκις καὶ συχνότερον ἐν ἐπιγραφαῖς⁷, σημαίνει τὸν κυρίαρχον, τὸν ἡγεμόνα, τὸν ἀρχοντα, τὸν κυβερνήτην· ἄρα συμπίπτει ἡ σημασία τῆς λέξεως ταύτης πρὸς τὴν τακτικὴν σημασίαν τῆς λέξεως ἀρχηγός. Ὁ Ἡσύχιος⁸ καὶ ὁ Ζωναράς⁹ ἐρμηνεύουσι τὴν λέξιν διὰ τοῦ ἡγεμῶν.

1. 188 A.

2. Ἰδ. ἀνωτ. σελ. 48.

3. 30, 5.

4. Ἐκδ. A. Adler, σελ. 379. Ἰδ. καὶ *Suidae lexicon graece et latine*, ed. G. Bernhardt, Tomus prior 1853, σελ. 770, ὑποσημ. = *dux*.

5. A 144, 311, B 233, 493, δ 629, φ 187.

6. *Epische und elegische Fragmente*, ed. W. Schubart - U. v. Wilamowitz - Moellendorff, II A 3, 13.

7. Πρβλ. *Dialect. Graec. ex. epigr. potiora* ed. Schwyzler, 83 B, 7. 16 (Ἄργος), αὐτόθ. 180 (Γόργυς), αὐτόθ. 723, 3 (Μίλητος). H. M. Searles, *A Lexicogr. Study of the Gr. Inscriptions* 111. M. Tod, *Gr. hist. inscript.* I, 32. Ditt., *Syll.* 749, 1-2 (Μίλητος). C.I.G. 373. *Epi-grammata*, ed. P. Friedländer, 117 κ.α.

8. 7598, 7599.

9. *Ioannis Zonarae et Photii, Lexica. Tomus I - II*, *Ioannis Zonarae, Lexicon*, ed. J. A. H. Tittmann, 294.

Ἐνίοτε ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ ἀρίστου, τοῦ ἐπιλέκτου, τοῦ πρώτου δηλ. τῆ τάξει, χωρὶς ὅμως τοῦτο νὰ περιέχη καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐπιβολῆς¹, ὡς παρ' Ὀμήρω ἐν τῇ φράσει :

ἄρχοι μνηστήρων².

Παρ' Ὀμήρω ἀπαντᾷ καὶ ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῆς λέξεως ἀνὴρ : ἀρχὸς ἀνὴρ³.

Πολλάκις σημαίνει τὸν Θεόν, τὸν ὑψιστον ἡγεμόνα καὶ κυρίαρχον : Ζεὺς μέγας ἀρχὸς ἀπάντων⁴

καί :

ἄρχον Ὀλύμπου⁵.

Ὁμοίως ἐν ἐπιγραφαῖς :

Τὸ τὸ Ἀρχὸ τέμενος⁶

καί :

Τὸν Ἀρχὸν τὸ τέμενος ἔχεν τὸν Ἀχάρναι⁷.

Συνήθως ὅμως σημαίνει τὸν ἡγεμόνα καὶ ἀνώτατον ἄρχοντα μιᾶς χώρας ἢ περιοχῆς, ὡς ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς :

Χαρῆς εἰμι ὁ Κλέσιος Τειχιό(σ)ης ἀρχὸς⁸

Δημοκράτης Πτολεμαίου ὁ ἀρχὸς τῶν Κινυραδῶν⁹

Θεσσαλίας μ' ἀνέθηκ' ἀρχὸς Ἐχεκρατίδας¹⁰

Ἀρχὸς Ἀβάντων¹¹.

Ἀρχὸς ἦτο ἐπίσης ὁ τίτλος ἄρχοντος τῆς ἐν Λοκρίδι Ὀποῦντος¹².

1. Passow, I 408.

2. φ 187.

3. A 144.

4. Ὀρφικά 6, 169, 17.

5. Νόννου, Διονυσ. 7, 119.

6. Dialect. Graec. ex. epigr. potiora ed. Schwyzer, 83 B, 7. Ἀρχὸς = deus, αὐτ. σελ. 419.

7. Αὐτόθ. 83 B, 16.

8. Αὐτόθ. 723, 3 = I. G. Antiquiss. ed. H. Roehl, 488. (Ὁ Roehl ἀναγινώσκει Χάρης). Ἀρχαιότατον κείμενον, ἐκ τῶν ἀρχῶν (v. Schoeffer, Archontes ἐν PW III στ. 599) ἢ τῶν μέσων (Schwyzer, ἐνθ' ἄνωτ.) τοῦ 6ου π.Χ. αἰῶνος, ἐγγὺς τῆς ἀνωτέρω ἀναφερθείσης ἀρχαιοτάτης ἐπιγραφῆς (7ου αἰ. π.Χ.) τῶν « Ὠρίωνος παίδων ».

9. Le Bas, Voyage archéologique II 3, 2 No 2798.

10. Epigrammata ed. P. Friedländer, 117.

11. Ἡσιόδ., ἐνθ' ἄνωτ.

12. Περβλ. Szanto, Ἀρχός, ἐν PW III στ. 599.

Περὶ τῆς ἔτυμολογίας¹ τῆς λέξεως ἴδ. Ἰω. Δρ. Σταματάκου, Λεξικὸν τῆς ἀρχ. ἑλλην. γλώσσης, σελ. 182-183, W. Prellwitz, Etymol. Wörterb. der griech. Sprache, σελ. 56, J. B. Hofmann, Etymol. Wörterb. des Griechischen, σελ. 25, Boisacq, Dictionnaire Etymologique de la langue grecque⁴, σελ. 85-86, πρὸβλ. καὶ Etymologicum magnum 151, 20 καὶ Gudianum 82.

Ἡ λέξις παρουσιάζεται καὶ ὡς κύριον ὄνομα, ἀναβιβάζουσα τὸν τόνον καὶ γινομένη

**Αρχος*².

Καὶ ἐν τῇ μεσαιωνικῇ γλώσσῃ ἐμφανίζεται ἡ λέξις

*ἄρχος*³

συνώνυμος καὶ ταυτόσημος κατὰ Κοραῆν πρὸς τὸ ἀρχός⁴ καὶ τὸ ἄρχων⁵. Καθ' ἡμᾶς ἡ λ. προέρχεται ἐκ τῆς ἐν τῇ νεωτέρῃ γλώσσῃ εἰς δευτερόκλιτον μετατροπῆς τοῦ τριτοκλίτου ὀνόματος ἀρχων, κατὰ τὸ γέρον - γέρος, δράκων - δράκος, χάρον - χάρος κ.ἄ.

Ἐν ἐπιγραφῇ τῆς Τήνου⁶ ἐμφανίζεται τὸ θηλυκὸν ἀρχίς, ὅπερ ὁ Κομμανοῦδης⁷ θεωρεῖ ὡς θηλυκὸν τοῦ ἀρχων. Πιθανώτερον ὅμως φαίνεται καθ' ἡμᾶς νὰ προέρχεται ἡ λέξις ἐξ ἄλλου ὀνόματος, ἴσως τοῦ ἀρχός, κατὰ τὰ ἐθνικὰ ὀνόματα (ἰταλὸς -ίς, γερμανὸς -ίς κ.λ.π.) καὶ ἄλλα, ὡς Πόντος - (Προ)ποντίς, ἀρκτος - (*Ἀντ)αρκτίς, ναύαρχος - ναυαρχίς.

Ἐνταῦθα μνημονευτέα καὶ ἡ προφανῶς συγγενῆς λέξις ἀρχηίς, ἡ ἐν δυσὶν ἐπιγραφαῖς ἐκ Πελοποννήσου ἀπαντῶσα (ἀρχηίδα καὶ θεωρὸν τοῦ σεμνοτάτου ἀγῶνος Ὑακινθίων), ἧς ἡ ἀκριβὴς σημασία παραμένει ἄγνωστος. Ὁ Boeckh δημοσιεύων τὴν πρώτην ἐπιγραφὴν⁸

1. Κατὰ τὸν Hofmann (ἴδ. κατωτ.) ἡ ἔτυμολογία τῆς λέξεως εἶναι ἀσαφής (unklar) καὶ κατὰ τὸν Boisacq (ἴδ. κατωτ.) σκοτεινὴ (obscure).

2. Ἀρβανιτοπούλου, Θεσσ. Μνημεῖα 170, 419, ἴδ. καὶ Πολέμων 5 (1952-1953), σελ. 37.

3. Ἀ. Κοραῆ, Ἄτακτα 2, 69 καὶ 5, 25, ἐνθα καὶ κείμενον.

4. Αὐτόθι, 2, 69. Ἐνταῦθα ὑποστηρίζει ὁ Κοραῆς ὅτι « ἴσως ὁ τονισμὸς τοῦ Ἀρχός εἰς τὸν Ὅμηρον εἶναι τῶν ἀντιγραφέων καὶ ὄχι τοῦ Ποιητοῦ », παραθέτει δὲ ἐν συνεχείᾳ, καθ' ἡμᾶς οὐχὶ ἀπολύτως πειστικά, ἐπιχειρήματα πρὸς στήριξιν τῆς θέσεως ταύτης.

5. Αὐτ. 5, 25.

6. C.I.G. 2339. Πρὸβλ. Σ. Κομμανοῦδη, Συναγ. λέξεων ἀθησαυρίστων, σελ. 47.

7. Αὐτόθι.

8. C.I.G. 1440.

εύρίσκει τόσον ἰδιότυπον τὴν λέξιν, ὥστε οὐδὲ κἂν ἀναγράφει αὐτὴν ἐν τῇ ἀναγνώσει τῆς ἐπιγραφῆς· ὁ δὲ τὴν δευτέραν ἐπιγραφὴν δημοσιεύσας Τσουντας δὲν ἐκφέρει γνώμην περὶ τῆς σημασίας τῆς λέξεως ταύτης¹. Προσπάθειαν ἐρμηνείας τῆς λέξεως ἰδ. παρὰ Wide, ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 292 - 293.

Πρὸς τὴν τακτικὴν σημασίαν τῶν λ. ἀρχηγός - ἀρχηγέτης συμπίπτει ὁμοίως καὶ ἡ λ. ἀρχέτας, δωρ. ἀντὶ ἀρχέτης, ἐμφανιζομένη ὡς οὐσιαστικόν :

Ἐπεσεν ἐμὸς ἐμὸς ἀρχέτας²

ἔμοϊσιν ἀρχέταις³

καὶ ὡς ἐπίθετον :

καὶ παρὰ θρόνον ἀρχέτιαν γλαυκᾶς τ' ἐν Ἀθήνας⁴

ἔνθα ἀρχέτας = ἡγεμονικός, ὁ τοῦ ἀρχοντος.

Πρὸς τὴν κατάληξιν -έτης προβλ. τὴν ἀντίστοιχον τοῦ ἡγέτης - ἀγέτης.

Συγγενῆς καὶ σχεδὸν ταυτόσημος πρὸς τὸ ἀρχός⁵ τυγχάνει καὶ ἡ λ. ὄρχαμος,

καθ' Ἡσυχιον = βασιλεύς, ἡγεμών⁶. Προβλ. τὸ τοῦ Ἡσιόδου :

αὐτὰρ ἀπ' Εὐβοίης Ἐλαφίνωρ, ὄρχαμος ἀνδρῶν,

Χαλκωδοντιάδης μεγαθύμων ἀρχός Ἀβάντων⁷.

Περὶ τῆς σημασίας καὶ ἐτυμολογίας τῆς λέξεως προβλ. G. Curtius, Grundzüge der gr. Etymologie σελ. 189. W. Prellwitz ἔνθ' ἄνωτ. καὶ σελ. 339. J. B. Hofmann, ἔνθ' ἄνωτ. Boisacq ἔνθ' ἄνωτ. καὶ σελ. 720. Ἰ. Δρ. Σταματάκου, ἔνθ' ἄνωτ. καὶ σελ. 710.

Συγγενῆς ὁμοίως τυγχάνει καὶ ἡ οὐσιαστικοποιηθεῖσα μετοχὴ ἀρχων

1. Ἰδ. Wide, Lakonische Kulte, σελ. 292.

2. Εὐριπ. Ἡλ. 1149.

3. Εὐριπ. Φαέθ. 105 (= Fragm. 773, 57).

4. Εὐριπ. Ἡρακλ. 753.

5. Ἀμφότεραι αἱ λ. παράγονται ἐκ τοῦ ἀρχω (σχετικὴν βιβλιογραφ. ἰδ. κατωτ.).

6. Ed. Albert-Schmidt III 1371. Προβλ. αὐτόθι 1370 (ἰδ. καὶ σχόλ.) : « ὄρχαμος λαῶν » βασιλεὺς (διορθ. βασιλεῦ) ἄγων λαόν ». Προβλ. καὶ Aeschyli tragoediae... fragmenta ed. G. Dindorf, III Scholia graeca σελ. 433.

7. Epische und elegische Fragmente, ed. W. Schubart-U. v. Wilamowitz-Moellendorff II A 3, 12 - 13.

ἐρμηνευομένη καὶ αὕτη ὑπὸ τοῦ Ἑσυχίου διὰ τοῦ ἡγεμῶν¹. Πολλάκις ἀναφέρεται ἡ λ. αὕτη εἰς τὸν Θεόν². Περὶ τῆς λ. ταύτης πρβλ. πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ G. Curtius, ἐνθ' ἄνωτ., C. D. Buck, A Dictionary of Selected Synon. σελ. 1324-1325. Διεξοδικῶς ἐξετάζεται ἡ λ. ἐν J. H. Moulton-G. Milligan, The Vocabulary of the Gr. Test. Illustrated from the Papyri I σελ. 83. Πρβλ. ἐπίσης καὶ τὸ ἄρθρον τοῦ G. Gelling ἄρχων ἐν Kittel ThWNT I σελ. 486 κ.ε. Ὅμοίως πρβλ. καὶ τὸ ρῆμα

ἄρχω.

Ἰδ. καὶ L. Meyer, Handb. der. gr. Etymologie I σελ. 283³.

Συνώνυμον πρὸς τὸ ἄρχω εἶναι καὶ τὸ ἀρχεῦω

= εἶμαι ἀρχὸς⁴ ἀπαντῶν καὶ τοῦτο ὡς καὶ τὸ ἀρχὸς ἤδη παρ'

Ὅμηρῳ⁵ καὶ τοῖς ἐπικοῖς. Παρ' Ὅμηρῳ συντάσσεται ἡ λ. μετὰ δοτικῆς:

ἀρχεύειν Τρώεσσι⁶

ἐνῶ μεταγενεστέρως μετὰ γενικῆς:

ἀρχεῦοι δμάδοιο⁷.

Ὅμοίως ἀπαντᾷ ἡ λ. καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς, ὡς:

ἡρχευκὼς τῆς πόλεως⁸

καί:

ἀρχεύσας ἐρατῆς γυμνάδος ἡιδέων⁹.

Ὅμοίως καὶ ἄνευ ἀντικειμένου:

Τοῖδε ἐστεφανώθην ἀρχεύσαντες καὶ τὰ ἱερὰ ἐχθύσαντες¹⁰

καί:

Τοὶ δὲ ἀρχεύοντες καὶ τοὶ ἐπιμήνιοι διδόντων τὰς μερίδας ἀντεφορῶντες ἐκ τοῦ λευκώματος¹¹.

1. 7601. Πρβλ. καὶ Etymol. magnum, σελ. 151 καὶ Gudianum σελ. 82. Ὅμοίως A. Κοραῆ Ἄτακτα 2, 69 καὶ 5, 25, Λεξικὸν ἀντιθ. λέξεων, σελ. 15 καὶ 33-34.

2. Πρβλ. Ὠριγ. περὶ ἀρχῶν Πρωσ. 42, 14. 231, 8.

3. Πρβλ. τὴν παρατήρησιν Θωμᾶ τοῦ Μαγίστρου ἐν λ. ἀρχεῖν: « ἀρχεῖν ἀνθρώπων, κρατεῖν δὲ καὶ ἀνθρώπων καὶ θηρίων ».

4. Πρβλ. Ἑσυχ. 7950-7952.

5. B 345 E 200.

6. E 200.

7. Ἀπολλ. Ροδ. 1, 347.

8. Ditt. Or. 166, 3 (Πάφος), πρβλ. Ditt. Syll. 1023, 87 (Κῶς).

9. IG, IX 1², 408, 6.

10. Dialekt. gr. exempla... ed. Schwyzer 255, 1 (Κῶς).

11. Αὐτόθ. 253, 87 (Κῶς).

Διὰ τὴν λέξιν εἰς τοὺς Παπύρους πρβλ. P. Oxyg. 1015, 13.

*Ἐκ τοῦ ἀρχηγέτης παράγεται τὸ ρ. ἀρχηγετέω -ῶ

= ἄρχομαι, ἀρχὴν ποιοῦμαι ἀπό τινος :

πειρώμεθ' ἔρδειν κάπο τῶνδ' ἀρχηγετεῖν¹.

Πρὸς τοῦτο ταυτόσημον² καὶ ἐκ τῆς αὐτῆς λ. παραγόμενον τυγχάνει καὶ τὸ

ἀρχηγετεύω³

= εἶμαι ἀρχηγέτης, ἀρχω :

ἀρχηγετεύειν δὲ τῶν κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι Δήμητρον καὶ Διόνυσον⁴.

*Ὁμοίως ἐμφανίζεται τὸ μεταγενέστερον ἐπίθετον

ἀρχηγικός

ἡ σημασία τοῦ ὁποίου συμπίπτει πρὸς τὴν χρονικὴν σημασίαν τῆς λ. ἀρχηγός, ὡς ἐπίθετον λαμβανομένης — πρωταίτιος, παρέχων τὴν πρώτην αἰτίαν, ἐν γένει ἀναφερόμενος εἰς τὸν (ὑπὸ χρονικὴν ἔννοιαν) ἀρχηγόν :

ἡ γὰρ ἐν ταῖς πονηραῖς δυνάμεσι κακία ἀρχηγικὴ τυγχάνουσα τῆς ἐν ἀνθρώποις κακίας...⁵.

*Ὁμοίως πρβλ. τὸ χωρίον Ψ - Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου :

καὶ αὐτῆς ὡς αἰτίας, ὡς ἀρχῆς, ὡς πέρατος ἐξηρητημένα καὶ αὐτὴ κατὰ τὸ λόγιον ἢ τὰ πάντα ἐν πᾶσι, καὶ ἀληθῶς ὑμνεῖται πάντων ὑποστάτις, ἀρχηγικὴ καὶ τελειωτικὴ⁶,

ἐνθα καταφανῆς τυγχάνει ἡ ἐπίδρασις τοῦ χωρίου Ἐβρ. 12, 2 καὶ ὅπου τὸ ἀρχηγικὴ καὶ τελειωτικὴ παραλληλίζεται πρὸς τὰ ἐν ἀρχῇ τοῦ χωρίου ὡς αἰτίας, ὡς ἀρχῆς, ὡς πέρατος, διασαφηνιζομένης οὕτω διὰ τῶν λέξεων αἰτία καὶ ἀρχὴ τῆς ἐννοίας τοῦ ἀρχηγικῆ.

Πρβλ. καὶ τὴν παράφρασιν τοῦ Παχυμέρη :

1. Σοφοκλ. Ἡλ. 83.

2. Ἰδ. Α. Κοραῆ, Ἀτακτα 2, 130.

3. Παρὰ Στεφάνω ἀναφέρεται καὶ ἡ λ. ἀρχηγετόω ὡς delendum ἀντὶ ἀρχηγετεύω.

4. Ἡροδ. 2, 123.

5. Ὠριγ. Πρωσ. X 242, 29 - 31 = τῶν εἰς τὸ κατὰ Ματθ. ἐξηγητικῶν τόμος ιγ' 23. Πρβλ. τὴν λατιν. μετάφρασιν (πιθανῶς ἐκ τοῦ 6ου αἰ. Αὐτόθ. Εἰσαγ. σελ. VIII: ...malitiam malignarum virtutum principalem esse malitiae isti, quae in hominibus est. Αὐτ.

6. Περί θ. ὄνομ. Κεφ. Α' παρ. 7.

ἀρχική καὶ τελειωτική· οὐκ ἄλλου ἀρχομένου αὐτὴ τελειοῦσα, οὐδ' αὐτὴ ἀρχομένη καὶ εἰς ἄλλον παραπέμπουσα τὸν τελειώσοντα.

Πρὸβλ. ἐπίσης Φίλων α Π 168, 29, Ἰάμβλ. Μυστ. 102, 4, Μάξιμ. Τυρ. 17, 8, Συριαν. μεταφυσ. 65, 17 κ.ἄ.

Πρὸς τὸ ἐπίθετον τοῦτον ἀντιστοιχεῖ τὸ ἐπίρρημα ἀρχηγικῶς¹, ὅπερ παρὰ τῷ αὐτῷ πατρὶ τὴν ἀντίστοιχον πρὸς τ' ἀνωτέρω ἔχει ἔννοιαν, ὡς τοῦτο ἐκ τῶν συμφραζομένων σαφῶς ἐμφαίνεται.

Ἐκ τῆς λ. ἀρχηγέτης παράγεται τὸ ἐπίθετον ἀρχηγετικός
= ὁ ἀναφερόμενος, ὁ ἀνήκων εἰς τὸν ἀρχηγέτην:
τὴν ἀρχηγετικὴν προνομίαν².

Ἐκ τῶν συνθέτων μετὰ τῆς ρίζης ἀρχ· ἀναφέρομεν τὰ: ἀρχηγενής, οὗ τὸ β' συνθετικὸν ἐκ τοῦ γίγνομαι = ὁ ποιῶν τὴν ἀρχήν, ὁ αἰτιός τινος:

καὶ ταῦτα τᾶπη κλαυμάτων ἀρχηγενῆ³

ἀρχέκακος

= ἀρχὴ τῶν κακῶν⁴, πρωταίτιος τοῦ κακοῦ⁵

ἀρχέχορος⁶

= ὁ ἐξάρχων τοῦ χοροῦ:

ποδός ἀρχεχορου πλαγαῖς Φρυγίαις⁷.

Γενικῶς τὸ πρόθεμα

ἀρχε- παραγόμενον ἐκ τοῦ ἀρχω, δηλοῖ τὴν ὑπεροχὴν ἢ τὴν ἔναρξιν, ἐν γένει τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τὴν τακτικὴν ἢ τὴν χρονικὴν αὐτῆς ἔννοιαν⁸.

Περὶ τοῦ β' συνθετικοῦ τῆς λ. ἀρχηγός = ἡγοῦμαι ἢ ἄγω⁹ πρὸβλ. C. D. Buck, A Dictionary of Select. Synon. σελ. 707, 711, πρὸβλ. ἐπίσης καὶ σελ. 1319. G. Curtius, Gr. Etymol., σελ. 170 - 171, ἔνθα καὶ τὰ παράγωγα.

1. Περὶ θ. ὄνομ. XI, παρ. 6 = Migne, PG 3, 953 C, ἰδ. καὶ ὅλην τὴν παράγρ.

2. Θεοδωρ. Μετοχ. Σύμμ. 481, 5.

3. Αἰσχ. Ἄγαμ. 1628.

4. Ἡσύχ. 7581 πρὸβλ. καὶ 7589 + Adnot.

5. Ἰ. Δρ. Σταματάκου, Λεξ. Ἄρχ. σελ. 182.

6. Ἐτερος τύπος ἀρχίχορος, Στ. Κουμανούδη, Συναγ. λέξ. ἀθησαυρ. σελ. 47.

7. Εὐριπ. Τρωαδ. 151.

8. Πρὸβλ. Ἰ. Δρ. Σταματάκου, Λεξ. Ἄρχ. σελ. 182, ἔνθα ὁμοίως περιορίζεται ἡ ἔννοια τοῦ προθέματος εἰς μόνην τὴν τακτικὴν αὐτοῦ σημασίαν.

9. Περὶ τῆς συγγενείας τῶν δύο τούτων ρημάτων ἰδ. ἄνωτ., σελ. 17, ὑποσ. 3.

*Εκ τῶν παραγῶγων τοῦ ἡγοῦμαι σημειοῦμεν κατ' ἐκλογὴν τά:
 ἡγητής, ἡγητήρ, ἡγήτωρ, ἡγέτης¹, ἡγεμών², ἡγε-
 μονεύς

καὶ κύρια ὀνόματα ᾧ ἰδ. παρὰ H. Usener, ἐνθ' ἄνωτ.

Πρὸς τὸ ἄνωτ. σημειωθὲν ἀρχίχορος πρβλ. τὸ ἡγέχορος³. *Εκ τοῦ
 ἄγω παράγεται τὸ ἄγός ὡς ἀπὸ τοῦ ἀρχω - ἀρχός. Ἡ λέξις ἀπαντᾷ ἤδη
 πλειστάκις παρ' Ὀμήρω⁴ καὶ τοῖς μεταγενεστέροις⁵, εἶναι δὲ σχεδὸν
 ταυτόσημος πρὸς τὴν λ. ἀρχηγός ὑπὸ τὴν τακτικὴν αὐτῆς σημασίαν⁶.

*Εκ τῶν μετὰ τοῦ ἀγός (-ηγός)⁷ συνθέτων λέξεων σημειοῦμεν
 κατ' ἐκλογὴν τὰς ἐξῆς⁸:

λοχαγός, ναυαγός⁹, ξεναγός, οὐραγός, θαλαμηγός,
 κυνηγός, ὄδηγός, ποδηγός, στρατηγός, φορτηγός, χο-
 ρηγός.

*Επίσης πρβλ. τὸ ἐκ τοῦ ἄγω δι' ἀναδιπλασιασμοῦ παραγόμενον
 ἄγωγός¹⁰.

*Εκ τῶν μετὰ τοῦ ἡγέτης (-αγέτης) συνθέτων σημειοῦμεν τὰ
 κάτωθι¹¹:

κυνηγέτης, μοιραγέτης, μουσαγέτης (μουσηγέ-
 τής), νυμφαγέτης, ξεναγέτης, ποδηγέτης, στρατηγέ-
 τής, χορηγέτης.

1. Πρὸς τοῦτο ἀντιπαραθέτει ὁ H. Usener, Götternamen, σελ. 7,
 ὡς δωρικὴν μορφήν αὐτοῦ τὸ ἀγέτας, ψιλούμενον, τοῦτο ὅμως παράγεται προ-
 φανῶς ἐκ τοῦ ἄγω καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ ἡγοῦμαι.

2. Πρβλ. καὶ C. D. Buck, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 1382.

3. Ἀριστοφ. Λυσιστρ. 1281.

4. Γ 231. Δ 265. 519. Ε 217. 647. Η 13. Μ 61. 346. 359. Ν 221. 259.
 274. 304. 311. Π 490. 541. 593. Ρ 140. 335. Ψ 160. 450. 482 κ.λ.π.

5. Π.χ. Πίνδ. Νεμ. 1, 51. Αἰσχ. Ἰκετ. 248. 904 κ.λ.π.

6. Ἀγός ἡγεμών. Ἡσύχ. ed. Albert-Schmidt I 736. Παρ'
 Ὀμήρω dux, praefectus, ductor ordinis. H. Ebeling, Lex. Home-
 ricum, σελ. 19.

7. Περὶ τῆς σχέσεως τῶν -αγός -ηγός ἰδ. E. Mayser, Grammatik
 der gr. Papyri I σελ. 5.

8. Πρβλ. W. Pape, Etymol. Wörterb. der gr. Sprache, σελ. 86,
 P. Kretschmer-E. Locker, Rückläufiges Wörterb. d. gr. Spr.
 σελ. 329 - 330.

9. Ἡ λ. ἔχουσα ὡς β' συνθετ. τὸ ἄγω, σημαίνει « ὄδηγός νηός ». Συνή-
 θως ὅμως ἔχει ὡς β' συνθετ. τὸ ἄγνυμι.

10. Πρβλ. Hjalmar Frisk, Griech. etym. Wörterbuch σελ. 18.

11. Πρβλ. P. Kretschmer-E. Locker, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 268.

Ποβλ. τὰ κυνηγός - κυνηγέτης, ξεναγός - ξεναγέτης, ποδηγός - ποδηγέτης, στρατηγός - στρατηγέτης, χορηγός - χορηγέτης, ἅτινα ἐνισχύουσι τὰ λεγθέντα περὶ ταυτότητος τῆς σημασίας τῶν ἀρχηγός - ἀρχηγέτης¹.

Συνώνυμα τέλος πρὸς τὴν λ. ἀρχηγός δηλοῦντα ὑπεροχήν, ἐξουσίαν, παραθέτει ὁ M. Alex. Pillon, Synonymes grecs, σελ. 172-173, ποβλ. καὶ Ἄ. Κοραῆ, Λεξ. ἀντιθ. λέξεων, σελ. 15.

Περαίνοντες σημειοῦμεν ὅτι πλῆθος κυρίων ὀνομάτων ἔχει ὡς α' ἢ β' συνθετικὸν τὸ α' ἢ τὸ β' συνθετικὸν τῆς λ. ἀρχηγός ἢ ἐτυμολογεῖται ἐκ τούτων. Ποβλ. ὀνόματα ἀρχόμενα ἐκ τῆς ρίζης ἀγ-, ἦγ-, ἀρχ-². Χαρακτηριστικὸν εἶναι τὸ ὄνομα Ἀγήσαρχος - Ἡγήσαρχος, ὅπερ ἀποτελεῖ ἀντιστροφὴν τῆς λέξεως ἀρχηγός.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ἐν τοῖς πρόσθεν παρηκολουθήσαμεν τὴν λέξιν ἀρχηγός καὶ τὴν συνώνυμον ταύτης ἀρχηγέτης ἐν τῇ καθόλου ἑλληνικῇ γραμματεῖα προσπαθήσαντες ὅπως ἀναλύσωμεν τὴν ἔννοιαν καὶ διακριβώσωμεν τὴν σημασίαν αὐτῶν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα συγγραφεῦσιν. Ἐπίσης ἐξητάσαμεν ἀκροθιγῶς συγγενεῖς πρὸς αὐτὰς λέξεις. Ἐκ τῆς ἐν γένει ἐξετάσεως ταύτης δυνάμεθα νὰ ἐξαγάγωμεν τὰ ἀκόλουθα συμπεράσματα.

1. Αἱ σημασίαι τῶν λέξεων ἀρχηγός καὶ ἀρχηγέτης συμπίπτουσι κατὰ βάσιν.

2. Ἡ λ. ἀρχηγός, ἄρα καὶ ἡ λ. ἀρχηγέτης, σημαίνουσι πάντοτε τὸ πρῶτον εἶναι, εἴτε κατὰ χρόνον, εἴτε κατὰ τὴν τάξιν.

3. Συγκεκριμένως ὑπὸ τὰς λέξεις ταύτας δύναται νὰ νοεῖται :

α') Χρονικῶς.

Ἄρχηγός ἢ ἀναρχόμενος ἢ ἀναρχόμενος τινος καὶ οὕτω τὴν ὄψιν ἢ τὸ παράδειγμα πρὸς τοῦτο δίδων, ἄλλων ἀκολουθούντων. Ἄρχηγός ἢ ἀναρχόμενος τινος. Ὡς ἐπίθετον, ὁ ἀρχικός, εἰσαγωγικός, εἰσάγων, ἀναρχόμενος ἢ ἀναρχόμενος.

Ἄρχηγός ἐν τῷ γένει, ὁ πρόγονος, ὁ γενάρχης μιᾶς οἰκογενείας,

1. Ποβλ. καὶ Pierre Chantraine, Études sur le vocabulaire grec, σελ. 31-96. Ἰδ. καὶ E. Risch, ἐν Gnomon, 29 (1957), σελ. 581 κ.έ.

2. Ἰδ. Pape's, Handwörterb. der gr. Sprache III, Wörterb. der gr. Eigennamen, neu bearbeitet von G. E. Benseler, Erste Hälfte.